

Lausunto

28.06.2024

Asia: VN/23899/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot koskien HE luonnosta

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Hallituksen esitys laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut kunnianhimoiseen ilmastopoliitiikkaan ja näkee, että se voidaan toteuttaa yritysten kilpailukyky säilyttäen ja sitä jopa parantaen. Vihreässä siirtymässä on merkittävää kasvupotentiaalia ja uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Vihreässä siirtymässä on tärkeää varmistaa, että koti- ja kansainvälisillä markkinoilla toimivien yritysten kustannusrasitus ei nouse toimenpiteiden seurauksena Suomen syrjäisen sijainnin, pitkien etäisyyksien tai kylmän talviajan vuoksi. Myös kansalaisten ostovoimasta on pidettävä huolta.

EK kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppaa. Polttoainejakelun päästökauppa on osa EU:n energia- ja ilmastopoliitiikan 55-valmiuslakipakettia.

Päästökaupan laajuus

Polttoainejakelun päästökauppa kattaa kaikki fossiiliset nestemäiset ja kaasu-maiset polttoaineet (ei mäntyöljy tai turve). Päästökauppa kattaa tieliikenteen, rakennusten erillislämmityksen, rakentamisen ja ETS1:n ulkopuolisen teollisuuden ja energiatuotannon fossiilisen polttoaineen polttokäytön.

Suomessa soveltamisalaa laajennetaan kattamaan maa- ja metsätalous, va-paa-ajan vesiliikenne ja ETS1:n ulkopuolinen lentoliikenne, jotta vältytään kal-liilta polttoaineen erottelun takia tehtäviltä muutoksilta niiden jakelussa. Pääs-tökauppa ei koske puolustusta, raideliikennettä ja kaupallisen vesiliikenteen verotonta erillisjakelua. Päästökauppa ei myöskään koske polttoaineen raaka- tai apuainekäyttöä.

Selkeyden vuoksi kansallisessa lainsäädännössä tulisi todeta, että kestävästi tuotetut biopolttoaineet ovat uuden päästökaupan soveltamisalan ulkopuolella. Polttoainejakelun päästökaupalla on keskeinen rooli uusiutuvien polttoaineiden kysyntänäkymien kannalta.

Soveltamisalan ulkopuolelle tulisi Ruotsin tapaan jättää yleisen päästökaupan ulkopuolinen kotimaan lentoliikenne (esimerkiksi harrasteilmailu), jonka päästöt ovat pienet. Vaihtoehtoisesti tulee muulla tavoin varmistaa, ettei yleiseen pääs-tökauppaan kuuluvalla lentoliikenteelle aiheudu kohtuutonta hallinnollista taak-kaa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lla ei muutoin ole huomautettavaa päästökau-pan kansallisen laajuuden osalta.

Päästökaupan osapuolet

Päästökaupan osapuolia eli säänneltyjä yhteisöjä ovat kulutukseen luovute-tusta polttoaineesta valmisteverovelvolliset tahot, käytännössä isot polttoaine-jakelijat.

Tämän lisäksi Suomessa on 80–90 valmisteverovelvollista yritystä, joilla on ve-rottomia polttoainearastoja, ja käyttöä polttoon, raaka-aineeksi tai apuaineeksi tuotannossa. Yrityksiä on useilla toimialoilla, kuten energiateollisuudessa, valmistavassa teollisuudessa, polttoaineen tukkukaupassa, rakennusteolli-suudessa, jätehuollossa, energihuollossa, kaivostoiminnassa ja

alkutuotantossa. Näiden yritysten osalta päästökaupan velvoitteet on mahdollista siirtää sopimuksella polttoaineen toimittaneelle säännellylle yhteisölle vuodeksi kerrallaan.

EK toivoo, että energiavirasto veloitetaan olemaan suoraan yhteydessä kaikkiin näihin yrityksiin, ja avustamaan käytännön järjestelyissä, joita joko säännel-lyksi yhteisöksi ryhtyminen tai velvoitteiden siirtäminen sopimuksin edellyttää. Tämä siksi, että yrityksillä ei välttämättä ole muutoin tietoa heitä koskevasta veloitteesta ja päästökauppa on hallinnollinen taakka, jota tulee minimoida. Energiaviraston tulisi toimia tässä hyvin nopeasti, sillä säännellyllä yhteisöllä tulee olla päästölupa ja päästöjen tarkkailusuunnitelma jo ensi vuoden alusta alkaen.

Esitämme, että päästökauppavelvoitteiden sopiminen voisi tapahtua joustavammin kuin kalenterivuodeksi kerrallaan. Tämä mahdollistaisi vapaamman kilpailun polttoaineentoimittajasta.

Esitämme lisäksi, että työ- ja elinkeinoministeriö selvittää Energiategollisuus ry:n lausunnon mukaista ilmoitusmenettelyä, joka lisäisi yritysten mahdollisuutta valita toimintatapansa päästökauppavelvoitteiden suhteen.

Päästökaupan aiheuttamat kustannusvaikutukset

Päästökaupalla on merkittävät vaikutukset tieliikenteen fossiilisen polttoaineen hintaan. Päästökauppaa nostaa tieliikenteen kustannuksia noin 517 miljoonalla eurolla vuoden 2030 tilanteessa. Bensiinin hinta nousisi 16 snt/l (+alv) ja dieselin 11 snt/l (+alv), jos päästöoikeuden hinta olisi 50 €/tCO₂. Kevyen polttoöljyn hinta nousisi noin 13,3 snt/l (+alv) eli noin 8 %.

Suomessa liikennepolttoaineilta peritään hiilidioksidiveroa 62 €/tCO₂. Näin samalle päästölle on syntymässä kaksinkertainen hinta, päästöoikeusmaksu ja hiilidioksidivero.

Myös maa-, metsä- ja kalatalouden kustannukset nousevat merkittävästi. Tuotantorakennusten lämmityskustannukset nousevat 19 M€ vuodessa. Maa- ja metsätalouden työkoneiden polttoainekustannukset kasvavat 43,5 M€ vuodessa.

Päästökauppa nostaa kotimarkkinassa toimivien yritysten kustannuksia ja siirrettävien tuotteiden ja palvelujen hintoihin. Kotitalouksien liikenne- ja lämmityskustannukset kasvavat, joka vaikuttaa työssäkäyntiin, työssäkäyntialueisiin, palvelujen käyttöön ja saatavuuteen sekä ostovoimaan kaiken kaikkiaan. Henkilöautoliikenteestä riippuvaisen kotimaan matkailun kustannukset kasvavat. Kuljetuskustannukset nostavat niin ikään ulkomaankauppaa käyvien yritysten kustannuksia ja haastavat kansainvälistä kilpailukykyä.

Valtio taas saa päästökaupasta tuloja noin 500 M€ ja lisäksi noin 74 M€ kansallisesti laajemmasta päästökaupan soveltamisalasta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n näkemyksen mukaan päästökauppa tuo merkittävät lisäkustannukset yrityksille, arvoketjuille kuten koko elintarvikeketju, sekä kotitalouksille, ja niitä tulee hillitä kaikin keinoin.

Oleellista on, että päästökauppaan liittymisen seurauksena tieliikenteelle ei tule yhtä aikaa kaksinkertaista kustannusrasitetta, eli päästöoikeusmaksua ja hiilidi-oksidiveroa samasta päästöstä. Kun EU:n polttoaineenjakelele päästökauppa käynnistyy, on kansallisia veroja alennettava vastaavasti.

Päästökauppatulot tulee käyttää kaupan piirissä olevien alojen vihreään siirtymään ja kustannusten alentamiseen. Laissa on lueteltu päästökauppatulojen sallitut käyttökohteet. EK painottaa tulojen kohdentamista erilaisiin toimiin niillä päästökauppa-aloilla, joille koituu päästökaupasta tai hiilidioksidiverotuksesta kustannuksia. Kansallisesti tehdyt soveltamisalan laajennukset tulisi kompensoida toimijoille kohdentamalla päästökauppatulot täysimääräisesti näille sektoreille. Tieliikenteessä erityisesti tuet ja kannusteet päästöttömien tai vähäpäästöisten ajoneuvojen hankintaan sekä lataus- ja tankkausinfraan kehittämiseen on todettu hyväksi.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Ulla Heinonen

Johtaja

Säännelty yhteisö

Palaute ehdotetusta säännellyn yhteisön määritelmästä ja veloitteiden siirrosta sopimuksella sekä sääntelyn kohdetta koskevista vaikutuksista

-

Maa-, metsä- ja kalatalous

Miten ja kenelle mahdolliset hyvitykset tulisi toteuttaa erityisesti maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoilla?

-

Liikennesektorin toimijat

Mitä vaikutuksia soveltamisalarajauksella on toimintaanne?

-

Miten mahdolliset hyvitykset niille yritysmuotoisille toimijoille, joiden käyttämä polttoaine tulee soveltamisalan piiriin, voisi toteuttaa?

-

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Haapasalo Tiina
Elinkeinoelämän keskusliitto EK